

Linet växer

Här kommer det andra nyhetsbrevet för projektet 1 kvm lin. Nu växer linet förhoppningsvis för fullt i pallkragar, land och krukor. Om du vill skynda på växandet kan växtkraften gynnas med dans och höga hopp samtidigt som du hojtar: Väx lin! Väx lin! Detta enligt linodlare i Tyskland och Österrike. I detta nyhetsbrev berättar vi mer om linet och dess egenskaper och hur du sköter din linnetextil.

Linets historia

Linet är en av de allra äldsta kulturväxterna och den har följt människan i tusentals år. Det är svårt att säga när vi först började använda lin men linfrön och tyger har hittats på en neolitisk boplats (yngre stenålder ca 8000 år sedan) i Turkiet, Çatalhöyük. Lin blir starkare när det är vått vilket gör att det passar utmärkt för bland annat fiskelinor. Något som inte lär ha gått forntidens människor förbi. I det gamla Egypten lindades mumierna med linnelindor och prästerna bar linnekläder som symbol för renhet och upphöjdhet. Faraos folk skapade sina trådar av ett vildväxande lin. Vi använder ett annat men de tillhör samma familj.

Vad har du i påsen?

Lin tillhör växtfamiljen *Linum* och det finns ca 200 olika arter. Det finns fleråriga,

tvååriga, lågväxande, vilda och olika färger. I Sverige finns det en vildväxande blomma som tillhör linsläktet: vildlin. En liten ört som blir drygt en decimeter hög och som trivs på fuktiga ängar.

Linum usitatissimum är det latinska namnet som Linné gav linet. Det betyder "det högst nyttiga" och det finns två slag: spånadslin och oljelin.

Spånadslin är det linet som vi har sått. Spånad betyder spinna, alltså ett lin som passar bra att spinna tråd av. Spånadslinet får långa fina stjälkar med få förgreningar högst upp. Detta ger långa fina fibrer. Blombladen och stjälkens blad är mindre än hos oljelinet. Fröerna hos spånadslinet är något färre och de är mindre. Fröer som har hamnat lite för sig själva kan få många förgreningar. Ett sådant strå ger inte bra lintåga att spinna tråd av. Vi vill ha långa raka stjälkar!

Oljelinet är mer kortvuxet och har många förgreningar, det ger många frökapslar och det blir mycket frö att pressa olja ur. Fröerna är också större. Oljelinet stjälkar har en annan uppbyggnad än spånadslinet och fibrerna passar dåligt att spinna tråd av. Oljan från linfröet har använts i långa tider, till färgtillverkning och impregnering till exempel. Medeltidens målare använde sig av äggoljetempera. En färg som består av linolja, ägg, vatten och pigment. Det är en rolig färg att tillverka själv. Den är härlig att måla med och det blir väldigt snyggt. Prova själv! Fiskarnas kläder blev vattentäta genom impregnering med linolja. Linfrö har också använts och används för sina nyttiga fetters skull, sin höga fiberhalt och för sina hälsofrämjande egenskaper.

Linfibers egenskaper

Linfibern är väldigt stark och blir starkare i vått tillstånd. Därför är det bra att fukta lintrådarna när du väver så att de inte går av i vävstolen. När du broderar, knypplar eller syr med lintråd kan du använda bivax för att stärka fibrerna.

Linnet har en bra fuktupptagningsförmåga vilket gör att linnekläder upplevs som svala och behagliga i varmt klimat. Nackdelen med linnetextilier är att det skrynklar.

Ett otvättat linnetyg kan krympa mellan 5-10% vid tvätt.

Linnet blommor

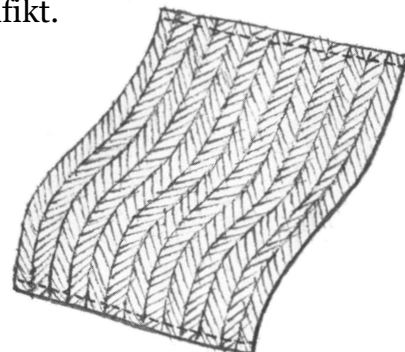
En av höjdpunkterna under linodlingen är blomningen. Linet blommor efter ungefär 60 dagar. Var blomma vänder sig mot ljuset och är överblommad ungefär vid tolv tiden på dagen.

Det är en upplevelse att sitta vid linodlingen en förmiddag och njuta av skönhetsupplevelsen. Bjud in dina vänner på jordgubbstårta.

Här kommer tips på hur du sköter din linnetextil:

- Linnet trivs bäst om det förvaras mörkt och torrt gärna på rulle.
- Om du har fått en fläck, välj att behandla fläcken specifikt.
- Tvätta endast vid behov. Det går bra att vädra linne.
- Nytt linnetyg bör läggas i blöt i ljummet vatten innan det tvättas de första fem gångerna. Det är ett sätt att undvika hårda veck som inte går bort.
- Tvätta linnet i max 60 grader, om det blir varmare kan linnet bli torrt och luddigt.
- Centrifugera och torktumla inte linne, det kan ge hårda veck.
- Använd milt skonsamt tvättmedel, undvik blekmedel
- Låt linnet dropptorka och sträck i sömmarna.
- Stänk en torr linnetextil med vatten innan du bearbetar den.
- Kallmangling ger linnet fin lyster och gör att ytan blir smutsavvisande.
- Det fuktiga linet kan strykas på hög värme.

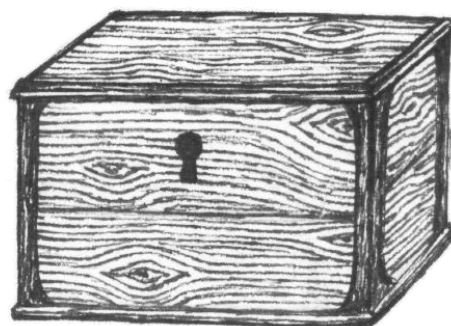

Förr i tiden vävde och sydde flickor linnekläder och textilier att ta med som hemgift när de skulle gifta sig. Här kommer en dikt som visar vikten av linet i hemmet:

*Öppna de tunga kistorna av ek
Som gömma bak väldiga lås
Den åldriga skatt som tiden gjort blek
men som varar och sent förgås.*

*Bred kläden och dukar på bord och bänk;
Mor sjunkande skyröd kväll
Vill jag se de vita smyckenas blänk
Och brokig bonad och dräll.*

*Där ligger den brudstass, andlös och tom,
som burits på klappande bröst.
Hur fjärran den vår då dess lin stod i blom
Och hur fjärran des spånadshöst.*

Ur Träslottet av Erik Axel Karlfeldt

Lycka till med lintillväxten! Nästa nummer handlar om ryckningen och skörden av linet. Här finns mer information om projektet:

<https://hemslojden.org/fa-kunskap/1-kvm-lin/>

Hälsingar från arbetsgruppen för 1 kvm lin!

Svenska Hemslöjdsföreningarnas Riksförbund, Föreningen Svenska Spetsar och föreningen Sveriges hemslöjdskonsulenter.

Illustrationer: Klara Miranda Silvemmark